אחרא ואינו בא להם מיד הקב"ה. וגם זה ענין פרשת והיה אם שמוע שבני ישראל מקבלים על עצמם עול זה להיות ניתן להם רק אם יהיו זכאין כנ"ל:

במדרש[20] בית יעקב אשר פדה[21] כו' יעקב פדה אברהם מכבשן האש. אף כי היה אברהם כדאי לעצמו בצדקו. אך שורש הנסים לשנות הטבע ניתן רק לבני ישראל והם מתחילין מיעקב. ואברהם ויצחק היו הבנה ליעקב ונקראו בנפי מצוה[22]. על פי מה שכתוב בזוהר הקדוש[23] אורייתא ופקודין דלא איתעבדין בדחילו ורחימו לא פרחין לעילא. לכן מדת אברהם ויצחק היה הקדמה לבחינת יעקב שהיא התורה והמצוה. ולכן היה ניצול על ידי זה שבחינת יעקב בא על ידי הקדמתו. וגם פירוש פדה את אברהם (ישעיה כט, כב) כי באמת אהבה היא מדה גבוהה מאוד ויש קטרוג על זה איך יהיה כדאי בשר ודם להיות אוהב למקום ברוך הוא. אבן על ידי שבא מזה האהבה תיקון האדם לבוא על ידו לתורה ומצות. זה הגנה וסניגור על האהבה שתתקיים באדם כנ"ל והבן:

בפסוק והיה כאשר תריד כו' (בראשית כז, מ). יש לומר כי יצחק הראה זה לעשו אשר לא יקפיד על שניתן הברכות ליעקב. כי אם יהיה ביכולת עשו להיות נכנע ושפל באמת אז ופרקת עולו כו' (שם). דכתיב (שם כה, כג) ורב יעבוד צעיר ובני ישראל הם נקראים ענוים כדכתיב (דברים ז, ז) כי אתם המעט ממעטים עצמכם כו'[24]. ועשו אינו יכול לבוא למדה זו לכן אחיך תעבוד (בראשית כז, מ). וליעקב אמר הוה גביר לאחיך (שם כז, כט). כי לא הצטרך ללמוד הכנעה ליעקב. כי הכנעה אמיתית זה שמכיר האמת והוא שפל מעצמו. ואדרבא לימדו לחזק עצמו להיות גבור ושליט על הכל ל[illegible] להיות שפל. אבל לעשו לימד דרך הכנעה שעל ידי זה יוכל לתקן עצמו [illegible] כנ"ל:

ב"ה [תרל"ז]

במדרש[1] גיל יגיל (משלי כג, כד) בזמן שנולד צדיק גילה אחר גילה. כי ואלו מוסיף על הראשונים[2] כי מקודם היו תולדות הגשמיי בלבד. אבל מאבות התחיל להיות תולדות בבחינת הרוחניות להנחיל כח הקדושה לזרעו אחריו. וזהו גילה אחר גילה כשהצדיק נולד[3] כי בתולדות יש שמחה. ובזרע צדיקים יש ב' שמחות נו' התולדות בגשמיי ורוחניי. ובפסוק (בראשית [illegible] טו) וכל הבארות כו' חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלשתים כו' וישב יצחק ויחפור (שם יח). פירוש בימי הנ[illegible] ההארות אשר חידש אברהם והיא בבחינת החסד[3] ואהבת ה'[4]. ובהארות אלו מצאו מים. ואלה הבארות נסתמו אחר כך. לכן היה צריך יצחק לחדש דרך הגבורה ויראת ה'[4] כי בוודאי כל ההסתם היה כדי שיצטרך יצחק לחדש דרך שלו. וכן הוא גם בפרט כל איש ישראל כשמתפעל לפעמים במדה אחת. אחר כך נופל מזאת המדריגה כדי שיצטרך לחפש דרך אחר ועל ידי זה מתקן כל המדות. וכל דרכי האבות היה הכל רק עצות בעבור בני ישראל איך למצוא עבודת ה' כמו שכתוב במדרש[5] אברהם חידש זקנה יצחק יסורים. פירוש זקנה הוא כבוד בנו שכתוב (משלי כ, כט) הדר זקנים שיבה. והוא שעל ידי זה הכבוד והחסד שהקב"ה עושה עם האדם ונותן לו חכמה ודעת. שזקן הוא שקנה חכמה[6]. על ידי אלה הטובות יתבייש אדם מעצמו וישוב לפני הבורא. והוא דרך האהבה. ויצחק הוא בחינת הגבורה. ואם

[20] הר"ר סג, ב.
[21] "אל בית יעקב אשר פדה את אברהם" (ישעיה כט, כב)
[22] עיין זהר ח"ג, כח ע"א [illegible] – רעיא מהימנא.
[23] זוהר"ר [illegible] כח ע"א [illegible] – רעיא מהימנא.

[1] בר"ר סג, א.
[2] שמו"ר ל, ג.
[3] זהר מ"ג, רלח ע"א – רעיא מהימנא.
[4] עיין זהר ח"ג, רסו ע"א.
[5] בר"ר טה, ט.

שבאמת אין זוכין לתורה רק על ידי יסורין כמאמר הגמרא[7]. אף על פי כן דרך אברהם קודם והוא טוב לאדם. כמאמר חז"ל[8] טובה מרדות אחת בלבו של אדם כו' על ידי הבושה מרוב הטובה שהקב"ה משפיע לו ולא יצטרך ליסורין כנ"ל:

אא"ז מו"ר ז"ל הגיד בענין הבארות עשק שטנה הוא עבודת ימי המעשה ורחובות הוא בשבת[9]. כי בחול משיגין אלה הבארות על ידי המחלוקות ומריבות עם היצר הרע. ובשבת בא על ידי מנוחה מעצמו. ולכן נקרא רחובות כי הרחיב ה' לנו (בראשית כו, כב). כי בשבא על ידי מעשה האדם אינו יכול להתפשט הרבה שמביא לידי הסרונות. אבל בשבת קודש שבא על ידי ה' יתברך בלבד יש בו ברכה ומתרחבין הרבה וזהו שכתוב (שם) כי הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ:

ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו (בראשית כה, כח). הכתוב נותן טעם כי לא היה אהבה אמיתית רק תלויה בדבר לכן בטלה דבר בטלה אהבה[10]. ולכן כשהקדימו יעקב בצידה אבדה האהבה. אבל רבקה אוהבת את יעקב (שם) בלי טעם ונתקיימה האהבה לעד. וכן כוונת המדרש במה שאמרו[11] כל שהיתה שומעת קולו היתה מוספת אהבה. פירוש שלא היתה תלויה בדבר. וכן אהבת המקום ברוך הוא לבני ישראל גם כן אינה תלויה בדבר אף לא במעשיהם. רק בחר לו חלק ה' עמו (דברים לב, ט) כמו שנאמר עליו עשיר ישמח בחלקו[12]. וזהו שכתוב (מלאכי א, ב) אהבתי אתכם ואמרתם במה אהבתנו הלא אח עשו ליעקב כו'[13] פירוש שאין טעם במה לתלות האהבה רק שבני ישראל מדובקין אליו יתברך בשורשם:

בענין הברכה שרצה לברך את [illegible] נראה כי וודאי הברכה המיו[illegible] ליעקב לא רצה ליתנה לעשו. שהרי כך בירכו ויתן לך את ברכת אברהם (בראשית כח, ד) שהיא הברכה המיו[illegible] ליעקב וזרעו אחריו אשר על זה נ[illegible] (בראשית יז, כא) בריתי אקים את יצחק שהניח ברכה זו ליעקב. רק ברכת עולם רצה לברך לעשו ובא יעקב ולקחו במו[illegible] כי הוא עלמא דשיקרא לכן לקחו במו[illegible] ופירוש הענין אף כי וודאי עולם הזה [illegible] רק שצריך לבא על ידי יעקב. וזהו ש[illegible] ביעקב ויתן לך (בראשית כז, כח). ובעשו מ[illegible] הארץ יהיה מושבך (שם לט). כי כל ד[illegible] צריך לירד לבני ישראל כמו שהיה [illegible] שבית המקדש קיים שאומות נ[illegible] מתמצית[14]. ואף על פי כן בוודאי [illegible] הרשעים מתענגים בעולם. הזה יותר [illegible] ישראל גם בזמן המקדש. רק שבני י[illegible] עיקר כוונתם התדבקותם בשורש ה[illegible] ואין מבקשין גוף התענוגים. והם נת[illegible] שיריים לגבי כח הנתינה. לכן ה[illegible] ליעקב הנתינה ויתן לך כו'. ולעש[illegible] הגשמיות משמני הארץ כו'. ואילו הי[illegible] משכיל היה יודע כי יעקב לא חסרו מ[illegible] ואדרבא כשיהיה השפע על ידי יעקב [illegible] לו יותר. וזהו שאמר לו אביו משמני [illegible] יהיה כו' ואת אחיך תעבוד (שם מ). [illegible] שלא יחסר לך על ידי הברכה והמשמנים אשר אתה חפץ בהם יהי[illegible] וכן הוא גם עתה לפי מה שיש [illegible] ישראל שמבטלין תענוגי עולם וחפצ[illegible] להתדבק בשורש. כמו כן זוכין לקו[illegible] השפעות עולם הזה להיות הכל על כנ"ל:

[7] מרכות ה ע"א.
[8] ברכות ז ע"א.
[9] חידושי הר"ים תולדות, ד"ה האבות הקדושים, תחומה, ד"ה נמה שאור אונרים.
[10] הגא דבי אליהו רבה, פ"ג.

[12] "ברוך המקום ברוך הוא, שמכיר בראש ובסו[illegible] מראשית אחרית, מקדים עד שלא נעשה, ויודע מו[illegible] ומה שעתיד להיעשות, וצופה לטובה ואין צופ[illegible] ועשיר ושמח בחלקו" (תנא דבי אליהו רבה, פ"א).
[13] "הלא את עשו ליעקב... ואהב את יעקב" (מלא[illegible]